

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาสภาพและปัญหาอันเกิดจากการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น โดยศึกษาทั้งผู้ให้บริการคือสถานศึกษาของรัฐและเอกชน และ ผู้รับบริการคือผู้เรียนซึ่งเป็นคนพิการทางการมองเห็น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและมีประสิทธิภาพตรงกับจุดมุ่งหมายแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ศึกษาโดย ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

31 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

31.1 ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษานอกระบบโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น

โดยการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนแบ่งออกเป็นลักษณะการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในระดับมัธยมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 6 โรงเรียน ประกอบด้วย

- 1) โรงเรียนศรีอยุธยา
- 2) โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
- 3) โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
- 4) โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริยาราม
- 5) โรงเรียนเซนต์คาเบรียล
- 6) โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนแวนต์

การจัดการศึกษาในระบบ แบบสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทางระดับประถมศึกษา คือ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ

และการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ คือ ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด

31.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (**Purposive Sampling**) โดยได้กำหนดคุณลักษณะของผู้ที่จะให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

31.21 กลุ่มผู้บริหาร จะต้องเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ในการบริหารงานของสถานศึกษานั้นๆ มาแล้วไม่น้อยกว่า **1** ปี จึงจะสามารถอธิบายให้ทราบได้ว่าสถานศึกษามีสภาพ ปัญหาและความต้องการในการจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็นอย่างไร

31.22 กลุ่มผู้สอน จะต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า **1** ปี เพราะสามารถจะอธิบายให้ทราบได้ว่าสถานศึกษามีสภาพ ปัญหาและความต้องการในด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างไร ประกอบด้วยผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบเรียนร่วม **6** โรงเรียน เลือกมาโรงเรียนละ **1** คน รวม **6** คน ส่วนผู้สอนในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ แยกเป็นผู้สอนเก่า **1** คน ผู้สอนใหม่ **1** คน และผู้สอนพิการทางการมองเห็น **1** คน รวม **3** คนเช่นเดียวกับผู้สอนในสถานศึกษานอกระบบ โรงเรียนที่ใช้เกณฑ์การคัดเลือกเหมือนกลุ่มดังกล่าวข้างต้น

31.23 กลุ่มผู้เรียน แยกออกเป็น **2** กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้เรียนในระบบโรงเรียน และผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน

1) ผู้เรียนในระบบโรงเรียน

(1) ผู้เรียนในสถานศึกษาแบบเรียนร่วม จะต้องเป็นผู้เรียนพิการทางการมองเห็นที่เรียนร่วมกับผู้เรียนปกติในระดับมัธยมศึกษา มีความสมัครใจและยินดีในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยผู้เรียนในโรงเรียนศรีอยุธยา โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริยาราม โรงเรียนเซนต์คาเบรียล และโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนแวนต์

(2) ผู้เรียนในสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง จะต้องเป็นผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ **6** ของโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ เพราะผู้เรียนกลุ่มนี้จะมีประสบการณ์จากการเรียนในสถานศึกษาแห่งนี้มาเป็นเวลานาน มีความสมัครใจและยินดีในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริง

2) ผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน จะต้องเป็นผู้เรียนที่กำลังศึกษาในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสาขาอาชีพในศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด โดยมีความสมัครใจและยินดีในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

31.24 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ในการกำหนดนโยบายด้านการจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ตลอดจนมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานองค์กรภาครัฐและเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องด้านการให้บริการการศึกษา

สำหรับคนพิการทางการมองเห็น หรือมีผลงานทางวิชาการในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของ
คนพิการทางการมองเห็น โดยมีการเผยแพร่และได้รับการยอมรับในวงกว้าง

สรุปจำนวนของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 31 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประเภทประชากร	ประชากร	จำนวนตัวอย่าง	รวม
1. ผู้บริหาร			
1) ผู้บริหารแบบเรียนร่วม	6	6	8
2) ผู้บริหารสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง	1	1	
3) ผู้บริหารนอกระบบโรงเรียน	1	1	
2 ผู้สอน			
1) ผู้สอนแบบเรียนร่วม	54	6	12
2) ผู้สอนสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง	9	3	
3) ผู้สอนนอกระบบโรงเรียน	12	3	
3 ผู้เรียน			
1) ผู้เรียนแบบเรียนร่วม	57	7	21
2) ผู้เรียนสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง	28	7	
3) ผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน	40	7	
4 ผู้เชี่ยวชาญ	5	5	5
รวม	213	46	46

32 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

321 ผู้วิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพถือว่าผู้วิจัยคือเครื่องมือหลักที่สำคัญที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยมีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

321.1 ด้านระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาทำความเข้าใจถึงหลักการเชิงทฤษฎีของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้ศึกษาจากการอ่านเอกสาร ตำรา โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิจัยเชิงคุณภาพ

321.2 ด้านเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ศึกษาวิธีการสนทนากลุ่มจากตำราเอกสารต่างๆ โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

321.3 ด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษา และที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทางการมองเห็น เพื่อให้เข้าใจถึงการรับรู้และการแสดงออกของกลุ่มตัวอย่าง และสามารถให้ความหมายได้ถูกต้อง

322 แบบสัมภาษณ์การสนทนาแบบเปิด การสร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างแนวคำถาม ดังนี้

3221 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคำถามในการสนทนากลุ่ม และกรอบความคิดในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

3222 สร้างคำถามโดยการศึกษาวัดดูประสงค์ของการวิจัย

3223 จัดลำดับหัวข้อในการสนทนา

ข้อคำถามที่ใช้ในการสนทนากับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวกับการจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ซึ่งจะถามในเรื่องต่อไปนี้ **1**) การจัดการด้านสถานที่ **2**) การจัดการด้านหลักสูตร **3**) การจัดการด้านบุคลากร **4**) การจัดการด้านงบประมาณ

323 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งจะถามในเรื่องต่อไปนี้ **1**) การจัดการด้านสถานที่ **2**) การจัดการด้านหลักสูตร **3**) การจัดการด้านบุคลากร **4**) การจัดการด้านงบประมาณ

33 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลตามสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนแบบเรียนร่วม แบบสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง และศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยกลุ่มผู้เรียนซึ่งเป็นคนพิการทางการมองเห็น ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (**Focus Group Discussion**) ส่วนในกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มผู้สอน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (**In-Dept Interview**)

การได้มาซึ่งข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ แนวคำถามนี้อยู่บนพื้นฐานของกรอบความคิดของการวิจัย โดยมีการตั้งคำถามในประเด็นต่างๆ ให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ได้แก่ การจัดการสถานที่สำหรับจัดการศึกษาแก่คนพิการทางการมองเห็น การจัดการหลักสูตรการสอนสำหรับคนพิการทางการมองเห็น การจัดบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่คนพิการทางการมองเห็น และการจัดงบประมาณสำหรับจัดการศึกษาแก่คนพิการทางการมองเห็น

ส่วนวิธีการบันทึกข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียงแบบพกพา จำนวน 2 เครื่อง พร้อมถ่านและเทปเปล่า และสมุด ปากกาสำหรับจดบันทึก

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลแต่ละบรรทัดโดยละเอียดเป็นคำต่อคำ วลีต่อวลี ประโยคต่อประโยค แยกและจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Sorting and Coding the Data) จากนั้นให้รหัส (Coding) และนำรหัสเหล่านี้มาจัดเป็นหมวดหมู่ แบ่งแยกประเภท (Category) จัดกลุ่มตามประเภทหรือลักษณะที่มีความหมาย มีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน ซึ่งได้จัดเป็นกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยตามหัวข้อที่ต้องการศึกษา ตามประเด็นเนื้อหาที่ได้กำหนดกรอบแนวคิดเอาไว้ทั้งหมด 4 ด้าน จากนั้นคัดเลือกหมวดหมู่หลักหรือรหัสสำคัญ (Core Category) เป็นกระบวนการเลือกหมวดหมู่ที่เป็นแกนสำคัญของปรากฏการณ์ทั้งหมดที่รวบรวมได้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับหมวดหมู่อื่นอย่างเป็นระบบ และนำสาระที่ได้จากข้อมูลหรือหมวดหมู่นี้มาพัฒนาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แล้วนำสาระที่วิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและจากการสนทนากลุ่มย่อย มารวมกันและหาข้อสรุปตามผลที่ได้รับจากการศึกษาจริงให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

หลังจากนั้นจะนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในทุกสถานศึกษาเข้าสู่ที่ประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านจัดการการศึกษา เพื่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ต่อประเด็นปัญหาที่ได้จากการวิจัยดังกล่าว พร้อมกับขอทราบแนวทางและข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการจัดการการศึกษาเพื่อคนพิการทางการมองเห็นต่อไปในอนาคต

นำข้อสรุปที่ได้นำเสนอในเชิงพรรณนา ให้เห็นถึงสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษา ตลอดจนความต้องการในการรับบริการการศึกษาของคนพิการทางการมองเห็น โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลแยกเป็นกลุ่มตามรูปแบบการจัดการศึกษา คือ กลุ่มที่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียนแบบเรียนร่วม กลุ่มที่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียนแบบสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง และกลุ่มที่จัดการศึกษาแบบนอกระบบโรงเรียน เพื่อความชัดเจนในประเด็นปัญหาและความต้องการด้านการจัดการการศึกษาในสถานศึกษาแต่ละรูปแบบดังกล่าว

วิธีการศึกษาสามารถสรุปได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 32 เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดการการศึกษา
สำหรับคนพิการทางการมองเห็น ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

ประเภท ประชากร	สถานศึกษา	องค์ประกอบ ในการให้ข้อมูล	เครื่องมือ และวิธีการ รวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. ผู้ บริหาร	1. โรงเรียนศรีอยุธยา 2. โรงเรียน สันติ ราษฎร์วิทยาลัย 3. โรงเรียนสามเสน วิทยาลัย 4. โรงเรียนเซนต์ฟรัง ซิสซาเวียร์ คอนแวนต์ 5. โรงเรียน เซน ต์ คาเบรียล 6. โรงเรียน มัธยม วัดมกุฏกษัตริยาราม 7. โรงเรียน สอน คนตาบอดกรุงเทพ 8. ศูนย์พัฒนา สมรรถภาพคนตาบอด	1. การจัดการด้าน สถานที่ 2. การจัดการด้าน หลักสูตร 3. การจัดการด้าน บุคลากร 4. การจัดการด้าน งบประมาณ	แนวคำถามในการ สัมภาษณ์แบบเจาะ ลึก เป็นแนวคำถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี ความยืดหยุ่นสูง ลักษณะเป็นคำถาม ปลายเปิด รวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์เชิงลึก	วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์ สาระตามประเด็น เนื้อหาที่ได้กำหนด กรอบแนวคิดเอาไว้ นำข้อสรุปที่ได้ นำเสนอในเชิง พรรณนา

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ประเภท ประชากร	สถานศึกษา	องค์ประกอบ ในการให้ข้อมูล	เครื่องมือ และวิธีการ รวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
2 ผู้สอน	<ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียนศรีอยุธยา 2. โรงเรียน สันติราษฎร์วิทยาลัย 3. โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย 4. โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนเวนต์ 5. โรงเรียนเซนต์คาเบรียล 6. โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริยาราม 7. โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ 8. ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการด้านสถานที่ 2. การจัดการด้านหลักสูตร 3. การจัดการด้านบุคลากร 4. การจัดการด้านงบประมาณ 	<p>แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความยืดหยุ่นสูง ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด</p> <p>รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก</p>	<p>วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์สาระตามประเด็นเนื้อหาที่ได้กำหนดกรอบแนวคิดเอาไว้ นำข้อสรุปที่ได้นำเสนอในเชิงพรรณนา</p>

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ประเภท ประชากร	สถานศึกษา	องค์ประกอบ ในการให้ข้อมูล	เครื่องมือ และวิธีการ รวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
3 ผู้เรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียนศรีอยุธยา 2. โรงเรียน สันติราษฎร์วิทยาลัย 3. โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย 4. โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนแวนต์ 5. โรงเรียนเซนต์คาเบรียล 6. โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริยาราม 7. โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ 8. ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการด้านสถานที่ 2. การจัดการด้านหลักสูตร 3. การจัดการด้านบุคลากร 4. การจัดการด้านงบประมาณ 	<p>แนวทางการสนทนาแบบเปิด โดยมีข้อคำถามที่ใช้ในการสนทนากับกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ</p> <p>รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม</p>	<p>วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์สาระตามประเด็นเนื้อหาที่ได้กำหนดกรอบแนวคิดเอาไว้</p> <p>นำข้อสรุปที่ได้นำเสนอในเชิงพรรณนา</p>

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ประเภท ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	องค์ประกอบ ในการให้ข้อมูล	เครื่องมือ และวิธีการ รวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
4 ผู้ เชี่ยวชาญ	1. อาจารย์ประหยัด ภูหนองโอง 2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์ 3 บาทหลวงชาร์ลส เจ. เวลาร์โด 4 นายกิตติพงษ์ สุทธิ 5 อาจารย์ธรรม จตุนาม	ข้อเสนอแนะเชิง นโยบาย รวม 4 ด้าน ดังนี้ 1. การจัดการด้าน สถานที่ 2. การจัดการด้าน หลักสูตร 3. การจัดการด้าน บุคลากร 4. การจัดการด้าน งบประมาณ	แนวคำถามในการ สัมภาษณ์แบบเจาะ ลึก เป็นแนวคำถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี ความยืดหยุ่นสูง ลักษณะเป็นคำถาม ปลายเปิด รวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์เชิงลึก	วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์ สาระตามประเด็น เนื้อหาที่ได้กำหนด กรอบแนวคิดเอาไว้ นำข้อสรุปที่ได้ นำเสนอในเชิง พรรณนา